

vermeëd door de „Pylorusausschaltung“ te doen. Besluiten uit deze proeven te willen trekken, is dan ook niet gerechtvaardigd.

Prof. ROTGANS kritiseert mijn proeven niet. Hij stelt ze geheel terzijde, omdat de klinische ervaring tot andere uitkomsten zou voeren. Waar ik aantoonde, en hier nog eens herhaalde, dat mijn proeven uitkomsten gaven, die geheel in overeenstemming zijn met klinische waarnemingen, kunnen dan ook door deze terzijdestelling door één der nog slechts weinige aanhangers der Y-methode, mijn vroegere conclusies niet gewijzigd worden.

Utrecht, 4 Maart 1911.

J. EXALTO.

BICARBONAS NATRICUS.

In het door PINKHOF gerefereerde opstel van BINET te Vichy over de meer of mindere gevaarlijkheid van bicarbonas natricus (dit *Tijdschrift*, n°. 8, bldz. 723) is een hoogst belangrijke factor vergeten: de slijmoplossende werking van het genoemde middel. De versterkte slijmafscheiding door het maagslijmvlies heeft in tal van gevallen zoodanig niet een genezende dan toch een compenseerende werking, doordat de slijmlaag beschuttend werkt tegen de schadelijke invloeden van den te zuren of te groven maaginhoud. Dat daarmede niet gezegd wil zijn, dat in alle gevallen van verhoogde slijmafscheiding aan dien slijmvlies den vrijen loop moet worden gelaten, spreekt wel van zelf. Wel moge uit het gezegde blijken, dat, als ook de slijmafscheiding bij de overwegingen in aanmerking genomen wordt, de vraag: kan het gebruik van bicarbonas natricus den patiënten zonder strenge contrôle (leeghevelen van de maag) worden toegestaan? niet onvoorwaardelijk met ja kan worden beantwoord.

Amsterdam, 2 Maart 1911.

J. SCHRIJVER.

NOG EENS DE SPOORWEGZIEKENFONDSEN.

In een ingezonden stuk in het nummer van het *Tijdschrift* van 25 Febr. jl. wordt door den heer NIEMEYER het door ons ten gunste der spoorwegfondsen gezegde aangevallen. Hij schrijft: „een reglement van een spoorwegziekenfonds in handen te krijgen is mij tot heden niet mogen gelukken“ en verder: „voor zoover mij bekend is, publiceert geen enkel spoorwegziekenfonds een rekening en verantwoording“. Indien hij de moeite had genomen, eens een der artsen van het zieken- en ondersteuningsfonds der staatspoorwegen om uitleening van het reglement te vragen, zeker ware hem dit niet geweigerd. Door hetzelfde fonds wordt jaarlijks een rekening en verantwoording in druk gegeven en een exemplaar daarvan o. a. aan ieder der artsen, die er aan verbonden zijn, toegezonden. Deze stukken zijn geen geheim, want in het door de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst uitgegeven rapport over de ziekenfondsen in Nederland is een hoofdstuk gewijd aan de spoorwegfondsen en daar had de heer NIEMEYER al, wat het hem niet is mogen gelukken (ondanks ijverig zoeken?) in handen te krijgen, in extenso kunnen vinden, zoodanig de door hem zoo smartelijk gemiste rekening

en verantwoording als de reglementen. Dat niet ieder lid der Maatschappij dit lijvige en doorwrochte rapport met aandacht heeft gelezen, is te verontschuldigen; maar van een collega, die voor maatschappelijke vraagstukken voelt, voor het ziekenfondswezen belangstelling koestert en op dat gebied zijn licht wenscht te doen schijnen, mag geëischt worden, dat hij zich, vooral nu dat zoo gemakkelijk was, beter op de hoogte had gesteld.

De onbekendheid van den heer NIEMEYER met de zaak, waarover hij schrijft, blijkt nog verder, als hij zegt, dat geneeskundige hulp bij de spoorwegfondsen wordt verleend in ongewenschte combinatie met de uitkeering bij ziekte. Hier zij medegedeeld, dat bij haast geen enkel ziekenfonds deze beide zoo ten éénnemale gescheiden zijn als bij het Z. en O. fonds der S. S. En als hij dan, bevreemd, dat telkens dit Z. en O. fonds wordt voorgeschoven, uitroept: „wij hebben meer spoorwegmaatschappijen met ziekenfondsen”, dan moeten wij hem al weer naar het maatschappijrapport verwijzen, waar hij zal kunnen lezen, dat van de beide groote maatschappijen, de S. S. en de H. IJ. S. M., bij de laatstgenoemde, behalve voor de werklieden der centrale werkplaats, eigenlijk geen ziekenfonds bestaat en dat er verder slechts nog „enkele” onbeteekenende fondsen bestaan, die hier gevoelig kunnen worden voorbijgegaan. Een zonderlingen indruk maakt het, waar wij in ons stuk hebben trachten aan te toonen, dat het niet aangaat, in lateren tijd opgestelde regelen toe te passen op de spoorwegfondsen, die krachtens aard en wezen een geheel bijzondere plaats innemen en bovendien in vele opzichten boven alle tegenwoordige ziekenfondsen en boven alle instellingen, die een wet kan scheppen, uitmunten, dat dit betoog door den heer NIEMEYER wordt bestreden op grond dat de spoorwegfondsen niet voldoen aan door de afdeeling Gooi en Eemland aan ziekenfondsen gestelde eischen! Wij hebben uiteengezet, waarom er voor de spoorwegmaatschappijen gewichtige redenen zijn, om de vrije artsenkeuze niet te aangaan en contrôle en behandeling in één hand te brengen. Als bestrijding voert de heer NIEMEYER slechts aan, dat „onze motieven” hem niet hebben overtuigd. Dat is jammer, maar geen ontzenuwing onzer argumenten. Wij hebben geen door den afdeelingraad vastgestelde welstandsgrens; de heer NIEMEYER erkent echter, dat alleen de lagere beambten het fonds samenstellen. Hem zij toegewenscht, dat de toestand bij de overige ziekenfondsen, waarvoor de afdeelingraad wél een welstandsgrens vaststelt, even onberispelijk zij, als bij de spoorwegfondsen. Wat betreft zijn grief omtrent de samenstelling van het bestuur, verwijzen wij den heer NIEMEYER naar het door ons op 18 Februari gezegde, waarbij wij erkenden, dat die samenstelling inderdaad te wenschen overliet, zonder dat dit echter tot moeilijkheden aanleiding geeft.

Tenslotte komt de heer NIEMEYER nog op voor het arme personeel, dat met den aangestelden dokter tevreden moet zijn. Wij hebben aangetoond, dat naast dit nadeel voor de beambten groote voordeelen uit de regeling, zocals die bij de spoorwegfondsen bestaat, voortvloeien, die bij vrije artsenkeuze noodzakelijk zouden moeten worden ingekrompen of vervallen. De niet vrije artsenkeuze deelen de spoorwegbeambten met een groot deel der bevolking van Nederland; en indien hun dit tot groote ergernis ware, zouden zeker, bij de tegenwoordig bestaande vrijheid van uiting en gelegenheid daartoe, klachten niet uitblijven. Voorloopig hebben wij dus de zaak alleen

uit het oogpunt van het belang der deskundigen bekeken en kunnen daarbij vooralsnog ook wel volharden.

Het hoofdbestuur der Vereeniging van spoorwegartsen.

Hiermee schijnt ons voorloopig deze zaak voldoende toegelicht.

Redactie.

HET SANATORIUM ORANJE-NASSAU'S OORD.

De jongste in de pers besproken circulaire van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken betrekkelijk het sanatorium Oranje-Nassau's Oord, geeft mij aanleiding namens het bestuur dezer stichting beleefdelijk eenige plaatsruimte te vragen in dit *Tijdschrift*.

Het is ons namenlijk gebleken, dat bij verschillende geneesheeren de meening heeft ingang gevonden, dat het bestuur der stichting O.-N. O. met den inhoud der bedoelde circulaire niet alleen *vooraf* zou zijn bekend geweest, doch dat zelfs van onze zijde op de totstandkoming dier circulaire eenigen invloed zou zijn uitgeoefend. Wij achten het daarom onzen plicht uitdrukkelijk te verklaren, dat wij van het bestaan dier circulaire voor het eerst hebben kennis gekregen door de dagbladen, dat niet één onzer *vóór* dien van die circulaire, of van een plan betrekkelijk deze aangelegenheid, dat bij Zijne Excellentie den Minister zou bestaan, iets heeft geweten, en dat nòch ons bestuur of een zijner leden, nòch onze geneesheer-directeur, noch iemand, die tot het sanatorium in eenigerlei betrekking staat, op de aanschrijving van Zijne Excellentie ook slechts den geringsten invloed heeft uitgeoefend, of heeft trachten uit te oefenen.

Toen ons bestuur van de circulaire door de dagbladen kennis nam, heeft ondergeteekende onmiddellijk dienaangaande een onderhoud verzocht aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, welk onderhoud hem op de meest welwillende wijze werd verleend.

De minister deelde in dit onderhoud mede, dat Zijne Excellentie aan zijn ambtgenooten een geheim kabinets-schrijven betrekkelijk O.-N. O. had gericht, en dat hij betreurde, dat door een indiscretie dit schrijven in de pers is kunnen worden opgenomen. Nu het geheim der circulaire eenmaal was geschonden, maakte Zijne Excellentie geen bezwaar ondergeteekende te kennen te geven, dat den minister uit een vanwege zijn departement ingesteld onderzoek was gebleken, dat het sanatorium O.-N. O. in alle opzichten aanbeveling waardig is, en dat de bedoeling der circulaire eenvoudig deze was, aan zijn ambtgenooten te doen weten, dat er geen reden meer bestond het sanatorium O.-N. O. bij de toezending van „Rijkspatiënten” *voorbij* te gaan, zooals dit tot nu toe het geval was. Bevoordeeling van het sanatorium boven andere sanatoria lag natuurlijk geenszins in de bedoeling van Zijne Excellentie. De minister constateerde daarbij, dat vroeger „een minder gelukkig beheer” een vooroordeel tegen het sanatorium had doen ontstaan, doelende daarmede op de algemeen bekende minder gelukkige verhouding tusschen bestuur en directie, doch dat het in geen deele de bedoeling van Zijne Excellentie was, daarmede eenig oordeel uit te spreken met betrekking tot het tusschen deze beide organen van het beheer destijds bestaande verschil; de minister vermeldde slechts, dat door de vervanging van den toenmaligen geneesheer-